

УДК 658.62[343.148:637.3](477) DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2024.4.18>

Лариса Анатоліївна Солоніченко,

Харківський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України, відділ товарознавчих та гемологічних досліджень (старший судовий експерт);

 <https://orcid.org/0000-0003-1033-6619>,

e-mail: Talipova.1977@ukr.net;

Дарина Юріївна Середа,

Харківський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України, відділ товарознавчих та гемологічних досліджень (судовий експерт);

 <https://orcid.org/0000-0002-7689-0017>,

e-mail: seredadar@ukr.net

ВИЗНАЧЕННЯ РИНКОВОЇ ВАРТОСТІ ТОВАРІВ У ПРОЦЕСІ СУДОВОЇ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

У статті досліджено методикку визначення ринкової вартості товарів у судовій товарознавчій експертизі, яка є ключовим інструментом забезпечення об'єктивності судових рішень у господарських і цивільних спорах. Акцент зроблено на необхідності уніфікованих підходів до оцінки з урахуванням нестабільної економічної ситуації та потреби в ретроспективних оцінках вартості. Зазначено, що поєднання порівняльного, витратного й дохідного методів оцінки підвищує точність експертних висновків. Особливу увагу приділено впровадженню цифрових інструментів для аналізу ринкових даних та автоматизації процесів. Запропоновано інноваційні рішення щодо проведення експертиз в умовах обмеженого доступу до товарів, зокрема через воєнні дії. Надано пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правової бази та інтеграції міжнародного досвіду в експертну діяльність, що сприятиме підвищенню об'єктивності та прозорості судових процесів. Наголошено на перспективах розвитку товарознавчої експертизи в умовах економічних і правових змін завдяки інноваціям та міжнародній співпраці.

Ключові слова: *судова товарознавча експертиза, ринкова вартість товарів, порівняльний метод, витратний метод, дохідний метод, ретроспективна оцінка, цифрові інструменти, економічна нестабільність, судові рішення, нормативно-правове регулювання.*

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

У сучасних умовах розвитку ринкової економіки особливу важливість набуває об'єктивне та достовірне визначення ринкової вартості товарів. Це питання є не лише теоретичним, а й практичним викликом,

з яким повсякденно стикаються суб'єкти господарювання, органи влади та судові інстанції. У процесі вирішення господарських і цивільних спорів важливо забезпечити коректне визначення вартості товарів, що сприяє досягненню справедливості в судових рішеннях, а також ефективному захисту прав та інтересів сторін. Саме тому особлива увага приділяється судовій товарознавчій експертизі, яка виступає інструментом встановлення ринкової вартості в рамках судових процесів. Однак у практичній діяльності часто виникають проблеми, пов'язані з різноманітністю методичних підходів до визначення вартості, нестабільністю ринкової кон'юнктури та відсутністю єдиних стандартів оцінювання. Це ускладнює роботу експертів і може призводити до суперечливих результатів у різних експертизах, що ставить під загрозу об'єктивність і неупередженість судових рішень. У зв'язку із цим виникає потреба у розробці та вдосконаленні методологічних підходів до оцінки ринкової вартості товарів у межах судової експертизи, а також уніфікації критеріїв оцінки.

Стан дослідження проблеми

Сучасні дослідження в галузі судової товарознавчої експертизи підкреслюють важливість точного визначення ринкової вартості товарів, що обумовлюється складністю цього процесу та значним впливом на судові рішення. О. Шевченко аналізує класифікацію судових товарознавчих експертиз, зазначаючи, що визначення типу експертизи є основоположним для вибору відповідних методів оцінки [1]. У свою чергу, О. Косторна та О. Зуєва розглядають проблеми планування й здійснення товарознавчих досліджень, акцентуючи на необхідності ретельного підходу для досягнення об'єктивності результатів [2]. О. Холодова, В. Губарева і Г. Сич пропонують методологічні підходи, що враховують ретроспективність оцінки під час визначення вартості машин, обладнання та інших товарів [3]. Особливості оцінки пально-мастильних матеріалів досліджує В. Сорокіна, вказуючи на специфічні критерії для цієї категорії [4]. М. Мартосенко та І. Шурдук аналізують вплив російського вторгнення на сучасні реалії судової товарознавчої експертизи, звертаючи увагу на додаткові виклики, зумовлені воєнними діями [5].

Мета і завдання дослідження

Мета статті полягає у розробці науково обґрунтованих підходів до визначення ринкової вартості товарів у процесі судової товарознавчої експертизи для забезпечення об'єктивності, точності й ефективності судових рішень. Дослідження спрямоване на створення єдиної методології, що враховує змінність ринкової кон'юнктури, а також на вдосконалення експертних процедур в умовах сучасних економічних викликів і правових змін.

Для досягнення мети дослідження були поставлені такі *завдання*:

- проаналізувати наявні методики оцінки ринкової вартості товарів у судовій товарознавчій експертизі, визначити їхні основні недоліки та переваги;
- розробити уніфікований підхід до визначення ринкової вартості, який би враховував сучасні економічні умови та забезпечував об'єктивність і точність результатів експертизи;
- дослідити можливість використання цифрових інструментів для автоматизації процесів збору та аналізу ринкових даних у судовій експертизі.

Наукова новизна дослідження

Сформульовано сучасні підходи до визначення ринкової вартості товарів у судовій товарознавчій експертизі з урахуванням динаміки ринку та специфіки воєнного часу. Акцент зроблено на інтеграції цифрових інструментів для збору та аналізу ринкових даних, що підвищить об'єктивність і точність експертних висновків. Дослідження спрямоване на вдосконалення нормативної бази та підвищення ефективності судових процедур в умовах сучасних викликів.

Виклад основного матеріалу

Теоретичні основи визначення ринкової вартості товарів охоплюють комплексні підходи до розуміння сутності вартості товару та різних аспектів її оцінки, що є ключовими для проведення судових товарознавчих експертиз. У сучасних економічних умовах вартість товару розглядається як багатогранне поняття, яке включає різні види вартості та формується під впливом різноманітних ринкових і зовнішніх чинників.

У загальному розумінні вартість товару відображає його цінність на ринку, яка формується внаслідок взаємодії попиту і пропозиції. Традиційно виокремлюють кілька видів вартості: собівартість, що відображає витрати на виробництво; ринкову вартість, яка визначається ринковою кон'юнктурою; залишкову вартість для амортизованих об'єктів та ліквідаційну вартість, що визначає ціну продажу при вимушеній реалізації. У межах судової товарознавчої експертизи основна увага приділяється саме ринковій вартості, оскільки вона найбільш точно відображає актуальну економічну цінність товару на момент оцінки [1, с. 599].

Ринкова вартість товару визначається як найбільш ймовірна ціна, за яку він може бути проданий на відкритому ринку за умов, коли продавець і покупець діють раціонально та незалежно, не знаючи зовнішнього тиску. Вона формується під впливом низки чинників: попиту на певний товар, рівня конкуренції, загальної економічної ситуації, змін валютного курсу та інфляції. Також ринкова

вартість залежить від якості товару, його унікальності, строків реалізації, а в сучасних умовах – навіть від репутації продавця або наявності позитивних відгуків в онлайн-торгівлі. Додатково на ціну впливають такі зовнішні обставини, як воєнні дії чи пандемії, що можуть порушувати ланцюги постачання та впливати на загальний рівень цін [2, с. 56].

Основними методами оцінки ринкової вартості товарів у судовій практиці є порівняльний, витратний та дохідний. *Порівняльний* метод базується на аналізі ринкових цін аналогічних товарів та їх коригуванні з урахуванням особливостей конкретного об'єкта оцінки. *Витратний* метод враховує сумарні витрати на виробництво товару, включаючи собівартість і можливі витрати на реалізацію. *Дохідний* метод оцінки застосовується переважно для оцінки об'єктів, які можуть приносити регулярний дохід, як-от нерухомість або техніка, що здається в оренду. Усі ці методи мають свої обмеження, тому експерти часто використовують комбінацію підходів для забезпечення максимальної точності висновків [3, с. 518].

Оцінка вартості товарів в Україні регулюється законодавчими та нормативними актами, що забезпечують прозорість та єдині стандарти для експертної діяльності. Основні принципи оцінки закріплені в Законі України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні»¹, а також у нормативно-правових документах Міністерства юстиції України, які регулюють порядок проведення судових експертиз. Додаткові рекомендації містяться в інструкціях та методичних вказівках для судових експертів. Важливу роль відіграє наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень», який детально описує процеси призначення та проведення товарознавчих експертиз, особливо в умовах, коли фізичний доступ до товарів обмежений або неможливий через об'єктивні причини, як-от їх знищення або перебування на окупованих територіях².

---

¹ Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні : Закон України від 12.07.2001 № 2658-III // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14> (дата звернення: 08.11.2024).

² Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : наказ М-ва юстиції України від 08.10.1998 № 53/5 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98> (дата звернення: 08.11.2024).

Таким чином, судова товарознавча експертиза – це вид судової експертизи, що спрямований на визначення властивостей, якості та вартості товарів з метою надання об'єктивних висновків для вирішення судових спорів. Її головна мета полягає в забезпеченні науково обґрунтованих даних про товари, що мають значення для прийняття рішень у цивільних, господарських та кримінальних справах¹.

Процедура призначення та проведення судової товарознавчої експертизи в Україні регулюється кількома нормативними документами, зокрема Законом України «Про судову експертизу» та наказом Міністерства юстиції «Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень». Призначення експертизи здійснюється за рішенням суду або на запит однієї зі сторін судового процесу, якщо необхідно встановити вартість чи якість товару для вирішення правового спору².

Процедура починається із подання слідчим постанови про призначення експертизи. Разом із постановою експерту надають всі необхідні документи, зразки товару та супровідну інформацію, пов'язану зі справою. У разі, коли фізичний доступ до товару неможливий (наприклад, через його знищення або втрату), висновки експерта можуть ґрунтуватися на фотографіях, документах та інших джерелах даних. Важливим етапом є формулювання судом конкретних запитань, відповіді на які має надати експерт у своєму висновку³.

Проведення експертизи включає кілька етапів: дослідження товару з використанням спеціальних методик, визначення його властивостей та відповідності нормативним вимогам. Важлива частина процесу – це оцінка ринкової вартості товару на конкретну дату з урахуванням економічної ситуації та ринкової кон'юнктури. Експертний висновок оформлюється у письмовій формі та містить обґрунтовані відповіді на запитання, поставлені слідчим.

---

¹ Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні : Закон України від 12.07.2001 № 2658-III // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14> (дата звернення: 08.11.2024).

² Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 № 4038-XII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12> (дата звернення: 08.11.2024).

³ Проведення товарознавчої експертизи, її види, завдання та об'єкти // Експертна група «Юстиція-ТЕУ» : сайт. 15.09.2021. URL: <https://ekspert-ocenka.com/provedennia-tovarovnavchoi-ekspertizi-ii-vidi-zavdannia-ta-ob-39-iekhti/> (дата звернення: 08.11.2024).

Результати експертизи надаються у вигляді звіту, який є важливим доказом у судовому розгляді. Суд, залежно від об'єктивності та точності висновку, може використати його як основу для ухвалення рішення. Експерт несе відповідальність за якість проведених досліджень і точність даних, які надаються в межах експертизи. Ця процедура забезпечує об'єктивність і достовірність оцінок, що є необхідними для ухвалення справедливих судових рішень, особливо у справах, пов'язаних із компенсацією збитків чи визначенням відповідності товарів нормативним вимогам. Більше інформації про ці процедури можна знайти в таких спеціалізованих джерелах, як ресурси судово-експертних установ та нормативно-правові документи, що регулюють проведення експертиз в Україні¹.

Методика визначення ринкової вартості товарів у судовій товарознавчій експертизі ґрунтується на принципах об'єктивності, достовірності та відповідності поточним ринковим умовам. Основна мета такої оцінки – встановлення найбільш ймовірної ціни, за якою товар може бути проданий за нормальних ринкових умов без тиску на продавця чи покупця. Експерти використовують кілька підходів для досягнення максимальної точності, серед яких порівняльний, витратний та дохідний методи.

Порівняльний метод передбачає аналіз ринкових цін аналогічних товарів на ринку з подальшим коригуванням з урахуванням індивідуальних особливостей об'єкта дослідження. Він є особливо ефективним для товарів з активним ринком, де існує достатня кількість порівняльних зразків. Водночас застосування цього методу може бути ускладнене у випадках, коли товар є унікальним або коли ринок не функціонує належним чином через кризові умови чи нестабільність. Процес застосування порівняльного методу починається зі збору даних про аналогічні товари, які реалізуються на відкритому ринку на дату, що цікавить суд чи сторони спору. Аналіз включає вивчення цінної інформації з відкритих джерел, таких як біржі, каталоги, оголошення, а також дані про фактичні угоди купівлі-продажу. Експерт використовує цю інформацію для побудови бази порівняння та ідентифікує чинники, які впливають на різницю в ціні між об'єктом оцінки та порівнюваними товарами. Одним із критичних етапів є коригування ціни з урахуванням особливостей об'єкта експертизи, до яких можуть належати якість товару, його стан, дата виготовлення, бренд, умови доставки та зберігання. Це дозволяє максимально точно наблизити ціну аналога до оцінюваного товару. Коригування також може

---

¹ Товарознавча експертиза: види та порядок проведення // WikiLegalAid : сайт. URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/Товарознавча_експертиза:_види_та_порядок_проведення (дата звернення: 08.11.2024).

охоплювати зміни ринкової кон'юнктури на момент оцінки, якщо її проводять для минулої дати, що особливо важливо для ретроспективних експертиз. Основними перевагами порівняльного методу є його простота та доступність, оскільки ринок надає багато даних для аналізу, особливо для стандартних споживчих товарів. Однак цей підхід має і свої обмеження. Його застосування ускладнюється в разі, якщо товар є унікальним або якщо ринок для певної категорії товарів є недостатньо активним. У таких випадках експерт може стикнутися з проблемою браку порівняльних даних, що потребує додаткових розрахунків або комбінування підходів [4, с. 395].

Порівняльний метод використовує формулу, що враховує різницю між об'єктом дослідження та аналогами, представленими на ринку. Формула розрахунку виглядає так:

$$C_{об} = C_{ан} \pm \sum (K_i * P_i),$$

де $C_{об}$ – ринкова вартість об'єкта; $C_{ан}$ – ціна аналога; K_i – коригувальний коефіцієнт; P_i – різниця в характеристиках між об'єктом і аналогом.

Цей метод дозволяє відобразити вплив таких специфічних особливостей об'єкта на його вартість, як стан, дата виготовлення чи репутація бренду.

Витратний метод оцінки ґрунтується на визначенні вартості товару через аналіз витрат на його виробництво та реалізацію. Цей підхід є доцільним для оцінки майна або продукції, яка не має активного ринку або аналогів. Проте він має обмеження, коли ринкові умови значно впливають на ціну, а витрати не відображають фактичну вартість товару на момент продажу. Процес оцінки за витратним методом включає кілька етапів. Спочатку визначають прямі витрати на матеріали, робочу силу та енергію, що використовують у виробництві. Далі додають такі накладні витрати, як витрати на адміністративне управління та логістику. До загальної вартості також включають витрати на амортизацію, якщо товар чи обладнання використовувалися у виробництві протягом тривалого часу. Фінальним етапом є розрахунок можливого прибутку, який виробник міг би отримати в нормальних ринкових умовах. Попри свою ефективність для оцінювання унікальних об'єктів витратний метод має певні обмеження. Одним із них є те, що він не враховує поточні ринкові умови та попит, які можуть суттєво впливати на кінцеву вартість товару. Вартість, розрахована виключно на основі витрат, може не відповідати реальній ринковій вартості, особливо в періоди економічної нестабільності. Крім того, зібрати точні дані про всі витрати може бути складно, що знижує об'єктивність результатів. Витратний

метод також корисний в разі, якщо товари виготовляють в одиничних екземплярах або якщо їхнє виробництво припинене, що унеможливає використання порівняльного методу. Однак для повної картини експерти часто комбінують витратний метод з іншими підходами, такими як дохідний чи порівняльний, щоб забезпечити максимально точний результат і врахувати всі можливі чинники [3, с. 522].

Витратний метод базується на обліку всіх витрат, пов'язаних із виробництвом товару, із додаванням до них планованого прибутку. Загальна формула цього методу виглядає так:

$$Ц_{об} = \sum (B_{мат} + B_{пр} + B_{накл}) + П,$$

де $B_{мат}$ – витрати на матеріали; $B_{пр}$ – витрати на виробництво; $B_{накл}$ – накладні витрати; $П$ – планований прибуток. Цей метод часто застосовують для оцінки товарів, які виробляються в обмежених кількостях або на замовлення.

Дохідний метод застосовується переважно для оцінки активів, які можуть приносити регулярний дохід. Він базується на прогнозуванні майбутніх доходів від експлуатації товару чи об'єкта та розрахунку їхньої теперішньої вартості. Основний принцип цього методу полягає в тому, що майбутній дохід має бути приведений до теперішньої вартості за допомогою ставки дисконту. Ставка дисконту відображає ризик, пов'язаний із можливістю отримання доходів у майбутньому, а також враховує фактор часу. Розрахунок поточної вартості майбутніх доходів здійснюється за формулою дисконтування, яка зменшує номінальний розмір майбутніх надходжень, відображаючи вплив інфляції та ринкових ризиків. Процедура оцінювання починається з аналізу історичних даних про доходи та витрати, пов'язані з експлуатацією об'єкта. На основі цих даних складається прогноз доходів на майбутній період. Важливо враховувати, що цей метод потребує точного врахування всіх можливих ризиків, таких як зміни в ринковому середовищі, економічна нестабільність або вплив зовнішніх чинників, таких як війна чи кризи [3, с. 522].

Дохідний метод передбачає розрахунок теперішньої вартості майбутніх доходів, які може приносити товар. Для цього використовується формула дисконтування:

$$Ц_{об} = \sum \frac{D_i}{(1+r)^t},$$

де D_i – прогнозований дохід у кожному періоді; r – ставка дисконту; t – кількість періодів. Цей підхід ефективний для оцінки активів, що генерують регулярний дохід, таких як орендоване майно або об'єкти.

Важливим аспектом методики є оцінка вартості товару на дату в минулому, що часто необхідно для судових розглядів, зокрема при встановленні збитків або аналізі правових зобов'язань. Проте, як зазначають експерти, проведення такої ретроспективної оцінки ускладнюється відсутністю єдиних підходів та повноцінної інформації про минулі ринкові умови, що потребує додаткового методологічного розроблення.

Крім того, для підвищення об'єктивності експертизи використовують сучасні цифрові інструменти для моніторингу ринку та аналізу змін у цінах. Це дозволяє отримати актуальні дані навіть у нестабільних умовах, таких як війна або економічна криза. Оцінка вартості в умовах невизначеності також передбачає врахування альтернативних сценаріїв і чинників, які можуть впливати на ціну.

Однією з основних проблем є нестабільність економічної ситуації та постійні зміни ринкових умов, що ускладнює оцінку вартості товарів на певну дату, особливо в умовах воєнного стану. Брак чітких методологій для ретроспективної оцінки та відсутність доступу до достатньої ринкової інформації призводить до труднощів у проведенні об'єктивних експертиз. Це питання стає особливо актуальним для справ, де необхідно визначити збитки або компенсації на минулі дати [5, с. 416]. Також актуальною проблемою є недостатній рівень автоматизації та цифровізації процесів експертизи. Використання застарілих методів дослідження ускладнює роботу експертів, а обмежений доступ до сучасних інформаційних систем і баз даних знижує точність оцінок. Крім того, існує потреба в постійному підвищенні кваліфікації експертів, що особливо важливо в контексті розвитку новітніх технологій.

Водночас перспективи розвитку судової товарознавчої експертизи пов'язані з інтеграцією інноваційних технологій і автоматизованих систем аналізу ринку. Запровадження міжнародного досвіду, а також посилення співпраці з іноземними експертними установами сприятиме вдосконаленню методик і підходів до оцінки товарів. Активна участь України в міжнародних конференціях і наукових симпозиумах допомагає обмінюватися досвідом та підвищувати рівень експертизи. Ще однією важливою перспективою є реформування нормативно-правової бази, яка регулює проведення експертиз. Оновлення інструкцій та стандартів проведення експертиз, зокрема впровадження чітких рекомендацій для роботи в умовах війни або кризи, допоможе підвищити якість та об'єктивність результатів експертиз. Це сприятиме підвищенню довіри до судових рішень у суспільстві та забезпечить прозорість у господарських і цивільних справах [3, с. 526].

Висновки

Судова товарознавча експертиза в Україні відіграє важливу роль у забезпеченні об'єктивності та справедливості судових рішень у господарських, цивільних і кримінальних справах. Однак процес її проведення супроводжується низкою проблем, серед яких нестабільність ринку, недостатня цифровізація процесів та обмежений доступ до сучасних інформаційних систем. Крім того, проведення ретроспективної оцінки часто ускладнене браком чітких методологій та актуальних ринкових даних на минулі періоди. Попри ці виклики перспектива розвитку експертизи пов'язана з активною інтеграцією інноваційних технологій та міжнародного досвіду, що дозволить підвищити точність оцінок і прискорити процеси досліджень. Зростає роль автоматизації та цифрових інструментів для аналізу ринкових змін. Співпраця з міжнародними інституціями та участь у наукових конференціях сприяє обміну досвідом та вдосконаленню методик оцінки товарів.

Ключові методи оцінки ринкової вартості товарів – порівняльний, витратний та дохідний – мають свої особливості застосування, які забезпечують багатогранність підходу до оцінки. Порівняльний метод дозволяє врахувати ринкові умови та актуальні ціни аналогічних товарів, витратний метод забезпечує обґрунтованість оцінок для унікальних товарів через аналіз виробничих витрат, а дохідний метод є ефективним при оцінюванні активів, які приносять стабільний дохід.

Для забезпечення ефективності судової експертизи необхідні як зміни нормативно-правової бази, так і постійне підвищення кваліфікації експертів. Впровадження новітніх технологій та методологій сприятиме прозорості судових процесів та підвищенню довіри до судових рішень у суспільстві.

Список бібліографічних посилань: 1. Садченко О. О., Шевченко О. В. Класифікації судово-товарознавчих експертиз. *Криміналістика і судова експертиза*. 2022. Вип. 67. С. 596–606. DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2022.67.61>. 2. Косторна О. А., Зуєва О. М. Проблеми планування та здійснення судових експертних товарознавчих досліджень. *Молодий вчений*. 2022. № 2 (102). С. 55–57. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-2-102-11>. 3. Холодова О., Губарева В., Сич Г. Методологія визначення вартості машин, обладнання, сировини та споживчих товарів з урахуванням ретроспективності оцінки під час проведення судово-товарознавчих експертиз. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2020. № 22. С. 513–526. DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.2.2020.41>. 4. Сорокіна В. Особливості визначення ринкової вартості пально-мастильних матеріалів при проведенні судових товарознавчих експертиз. *Криміналістика і судова експертиза*. 2024. Вип. 69. С. 389–398. DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2024.69.37>.

5. Мартосенко М., Шурдук І. Сучасні реалії судової товарознавчої експертизи в умовах російського вторгнення в Україну // Актуальні проблеми та перспективи розвитку агропродовольчої сфери, індустрії гостинності та торгівлі : тези доп. Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Харків, 2 листоп. 2022 р.) / Держ. біотехнол. ун-т. Харків, 2022. С. 416–417.

Надійшла до редколегії 11.11.2024

Прийнята до опублікування 16.12.2024

Solonichenko L. A., Sereda D. Yu. Determination of the market value for goods in the process of forensic commodity expertise

The article deals with the important issue of determining the market value of goods in forensic commodity expertise. This process is crucial for ensuring the objectivity of court decisions in commercial and civil disputes. The study focuses on the development of methodological approaches that allow obtaining accurate valuation results despite economic instability and unpredictable market changes.

The emphasis is placed on the need to create unified valuation methodologies that include comparative, cost and income methods. The combination of these approaches increases the objectivity and reliability of expert opinions, especially when the use of one method is limited by the specifics of the product or the lack of comparative data. In an unstable economic situation and under the influence of external factors, such as military operations, the unification of valuation approaches and the integration of modern digital technologies are becoming particularly relevant. This allows not only to increase objectivity, but also to automate the process of analysing market data, which helps speed up expert procedures.

The article highlights the problems that arise when performing examinations in the absence of access to goods, for example, due to their destruction or presence in the occupied territories. In such cases, retrospective valuation methods are used, which take into account the economic situation at a certain date in the past. It is also noted that the integration of international experience will help to improve the efficiency of forensic commodity expertise in Ukraine and ensure that expert activity complies with international standards.

Finally, the study provides proposals for improving the regulatory framework for expert activity and introducing innovative technologies, which allows solving current problems of market valuation under martial law.

Keywords: forensic commodity expertise, market value of goods, comparative method, cost method, income method, retrospective assessment, digital tools, economic instability, court decisions, normative legal regulation.

